

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 7 (1988)

Γεώργιος Π. Κουρνούτος: (1913-1989)

Βασίλειος Σφυροέρας

doi: [10.12681/deltiokms.204](https://doi.org/10.12681/deltiokms.204)

Copyright © 2015, Βασίλειος Σφυροέρας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Σφυροέρας Β. (1988). Γεώργιος Π. Κουρνούτος: (1913-1989). *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 7, 361–364. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.204>

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΚΟΥΡΝΟΥΤΟΣ

(1913-1989)

Ο θάνατος του Γεωργίου Κουρνούτου, στις 13.10.1989, στέρησε το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών από ένα πολύτιμο συνεργάτη. Από το 1962, όταν ο Όκταβ και η Μέλπω Μερλιε αποφάσισαν τη σύσταση του Κέντρου, κιβωτού μνήμης του Μικρασιατικού Έλληνισμού, ο Κουρνούτος στάθηκε στο πλευρό τους, προσφέροντας αφειδώλευτα τις οργανωτικές του ικανότητες και τις γνώσεις του για την πραγματοποίηση των στόχων του.

Γεννήθηκε στο Στρέφι της Ήλειας το 1913 και σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Από το 1939 ως το 1943 δίδαξε σε ιδιωτικά Γυμνάσια της Αθήνας και το 1944, κατά πρόταση του καθηγητή Σωκράτη Κουγέα, διορίστηκε Επιμελητής στο Τμήμα Χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης. Στη θέση αυτή παρέμεινε ως το 1955, όταν διορίστηκε Διευθυντής Γραμμάτων, Θεάτρου και Καλών Τεχνών του Υπουργείου Παιδείας, ενώ παράλληλα δίδασκε νεότερη ιστορία στην Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή (ως το 1960). Το 1955 ανέλαβε τη Γενική Γραμματεία της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής της UNESCO και εκπροσώπησε την Ελλάδα σε διεθνείς οργανισμούς και σε μεικτές διακρατικές επιτροπές μορφωτικών και επιστημονικών σχέσεων. Το 1975 όρίσθηκε πρόεδρος του Διεθνούς Κέντρου πληροφοριών για τις ιστορικές πηγές (CIBAL), με έδρα τη Σόφια, και ως το 1978, όταν αποχώρησε από την υπηρεσία ως Γενικός Διευθυντής Πολιτιστικών Υποθέσεων στο Υπουργείο Πολιτισμού.

Η μακρόχρονη θητεία του σε ανώτατες διοικητικές θέσεις περιόρισε το έρευνητικό και συγγραφικό του έργο, που πρώτο δείγμα του υπήρξε η μελέτη «Το Άγιοταφίτικο της Σμύρνης και η οικογένεια Κοραή» (1949). Η εργασία αυτή αποκάλυπτε όχι μόνο την ικανότητά του στην επισήμανση και την αξιοποίηση των πηγών, αλλά και την καλλιτέπιά του, χαρακτηριστική και στα μεταγενέστερα δημοσιεύματά του. Ως το 1955, όταν από το Τμήμα Χειρογράφων μετατέθηκε στο Υπουργείο Παιδείας, δημοσίευσε τέσσερις ακόμη μελέτες, όλες σχετικές με την πνευματική πορεία του Νέου Έλληνισμού και, στη σειρά της «Βασικής Βιβλιοθήκης», τα δίτομα έργα *Το Απομνημόνευμα, 1453-1953* (Αθήνα 1953-1954) και *Οι Λόγιοι της Τουρκοκρατίας* (Αθήνα 1955-1956). Όπως σημείωσε τότε ο Νίκος Σβορώνος σε βιβλιοκρισία του για το *Απομνημόνευμα*, «η εισαγωγή του Κουρνούτου και τα βιογραφικά και κριτικά σημειώματα που συνοδεύουν τα κείμενα φέρνουν τη

σφραγίδα της επιστημονικής του ευσυνειδησίας». Άριστος χειριστής του λόγου, ζωντάνεψε με την εισαγωγή του μιὰ δόλοκληρη εποχή, συνδυάζοντας την επιστημονική συγκρότηση με την κριτική ευστοχία και με τὴ γλαφυρότητα, προσόντα πὸν χαρακτηρίζουν ὄλο του τὸ ἔργο.

Ἡ ἔνασχόλησή του με τὰ ζητήματα τοῦ εὐαίσθητου τομέα τῶν γραμμάτων και τῶν τεχνῶν δὲν τοῦ ἐπέτρεψε νὰ συνεχίσει και νὰ δλοκληρώσει τις μελέτες πὸν εἶχε σχεδιάσει. Δὲν ἔπαψε ἐντοῦτοις νὰ δημοσιεύει κατὰ διαστήματα μικρὲς ἔργασίες, ὡς τὸ 1987. Παράλληλα παρουσίασε με κατατοπιστικούς προλόγους στη σειρά «Ἄπαντα τῶν Νεοελλήνων Κλασικῶν» μέρος ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Γιάννη Βλαχογιάννη, προλόγισε τὰ *Γράμματα στη Ραχὴλ* τοῦ Κωστή Παλαμᾶ, ἐπιμελήθηκε τὴν ἔκδοση τῆς *Ἱστορίας τῆς Ἀνθρωπότητος* τῆς UNESCO σὲ ἑλληνική μετάφραση και συνεργάσθηκε με δημοσιεύματα στη *Νέα Ἑστία*, στη *Καινούρια Ἐποχή*, στη *Ευθύνη* και σὲ ἄλλα περιοδικά.

Τὸ ἐνδιαφέρον του, κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του, γιὰ τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, στὸ ὄποιο διετέλεσε ἐπὶ πολλὰ χρόνια πρόεδρος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου και Ἀντιπρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ὑπῆρξε ἀδιάπτωτο. Νηφάλιος και αἰσιόδοξος στὶς δύσκολες ὥρες τοῦ Ἰδρύματος, πὸν δὲν ἦταν λίγες, βοήθησε ἀποτελεσματικά στὸ ξεπέρασμά τους και με ἰδιαίτερη ἱκανοποίηση παρακολουθοῦσε ὡς τὴν παραμονὴ τοῦ θανάτου του τὴν πορεία του και χαίροταν τὴν ἐπιβολὴ του στὴν ἐπιστημονική κοινότητα. Ὅσοι ἐργασθήκαμε δίπλα του δὲν θὰ λησμονήσομε ποτὲ τὸ πάθος του γιὰ τὸν πνευματικὸ θησαυρὸ πὸν ἔχει συγκεντρωθεῖ στὸ Κέντρο, ἀποτέλεσμα ἀγάπης και γνώσης τῶν ἰδρυτῶν του και τῶν διαδόχων τους, και ὅσοι συνδέθηκαν με φιλία μαζί του θὰ θυμοῦνται πάντοτε τὴν εὐφορία πὸν ὁ λόγος του γεννοῦσε, τὴν παρρησία του και τὴν ἐντιμότητά του.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΦΥΡΟΕΡΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΚΟΥΡΝΟΥΤΟΥ
(ΕΠΙΛΟΓΗ)

«Τὸ Ἄγιοταφίτικο τῆς Σμύρνης και ἡ οἰκογένεια Κοραῆ», *Ἄθηνᾶ*, τ. 53 (1949), σσ. 28-59.

«Ἄγνωστος κῶδις Ἐφημερίδων Κωνσταντίνου Καρατζᾶ τοῦ Μπάνου», *Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν*, τ. 24 (1949), σσ. 169-173.

«Ἡ Δωδεκάβιβλος τοῦ Δοσιθέου εἰς τὴν τυπογραφίαν τοῦ Βουκουρεστίου», *Θεολογία*, τ. 24 (1953), σσ. 250-273.

«Προσκτήσεις τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης κατὰ τὰ ἔτη 1940-1952», *Ἑλληνικά*, τ. 12 (1953), σσ. 223-226.

«Σχολεῖα τῆς τουρκοκρατουμένης Καστοριάς», *Γέρας Ἀντανίου Κεραμοπούλου*, Ἄθῆνα 1953, σσ. 426-468.

Γεώργιος Π. Κουρουτός

Τὸ Ἀπομνημόνευμα, 1453-1953, 2 τ., Ἀθήνα 1953-1954 (Βασική Βιβλιοθήκη, ἀρ. 44, 45).

«Ὁ λόρδος Charles Murray πεθαίνει γιὰ τὴν Ἑλλάδα», *Ἀγγλοελληνική Ἐπιθεώρησης*, τ. 7 (1954), σσ. 20-52.

«Φωτίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως δύο ἀνέκδοτοι ὁμιλίες» (σὲ συνεργασία μὲ τὸν Βασ. Λαούρδα), *Θεολογία*, τ. 25 (1954), σσ. 177-200.

Λόγιοι τῆς Τουρκοκρατίας, 2 τ., Ἀθήνα 1956 (Βασική Βιβλιοθήκη, ἀρ. 4, 5).

«Αἰμίλιος Βεάκης», *Νέα Ἐστία*, τ. 62 (1957), σσ. 1405-1406.

«Ἐγγραφα καὶ χρονολογικὲς διορθώσεις στὰ περὶ τοῦ Λάλα (Μάρτιος - Ἰούνιος 1821)», *Πελοποννησιακὴ Πρωτοχρονιά*, Ἀθήνα 1959, σσ. 33-38.

«Μνημεῖα καὶ τοπία ἱστορικὰ στὴ σύγχρονη ζωὴ», *Νέα Ἐστία*, τ. 65 (1959), σσ. 761-762.

- Κωστής Παλαμᾶς, *Γράμματα στη Ραχήλ* (ἐπιμέλεια Γ. Π. Κουρνούτος), Ἀθήνα 1960.
 «Οἱ γιορτὲς τοῦ Λόγου καὶ τῆς Τέχνης στὴ Λευκάδα», *Ἡώς*, τ. 4 (1961), τεῦχος 47, σσ. 8-13.
- «Ἡ Θεσσαλονίκη καὶ ὁ νέος Ἑλληνισμός», *Ἡώς*, τ. 5 (1962), τεῦχος 63, σ. 17.
 «Τὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἱστορία καὶ θρύλοι», *Νέα Ἑστία*, τ. 74 (Χριστούγεννα 1963), σσ. 4-36.
- Γιάννης Βλαχογιάννης, *Ἱστορικὴ ἀνθολογία* (πρόλογος Γ. Π. Κουρνούτος), Ἀθήνα 1965.
- Γιάννης Βλαχογιάννης, *Ἄπαντα*, 7 τ. (ἐπιμέλεια Γ. Π. Κουρνούτος), Ἀθήνα 1965-1967.
- «Διονύσιος Ἄντ. Κόκκινος (1883-1967)», *Νέα Ἑστία*, τ. 82 (1967), σσ. 1346-1401.
- Γιάννης Βλαχογιάννης, *Ἐπὶ διηγήματα καὶ μελέτες* (πρόλογος Γ. Π. Κουρνούτος), Ἀθήνα 1968.
- «Γκάντι ὁ Μαχάτμα. Θεωρία καὶ πράξη (1869-1969)», *Νέα Ἑστία*, τ. 86 (Χριστούγεννα 1969), σσ. 34-43.
- «Ὁ λόρδος Μπάυρον καὶ ἡ ἐποχὴ του», *Νέα Ἑστία*, τ. 95 (1974), σσ. 820-850.
- «Ὁ Πρωτοσύγκελλος Ἀμβρόσιος Φραντζῆς. I. Βιογραφικά», *Πελοποννησιακά*, τ. 12 (1976-1977), σσ. 1-74.
- «Οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ λόρδος Μπάυρον στὴν Ἰταλία», *Μνημοσύνη*, τ. 6 (1976-1977), σσ. 205-206.
- «Ἱστοριογραφία καὶ ποίηση τοῦ Βαλαωρίτη», *Νέα Ἑστία*, τ. 106 (Χριστούγεννα 1979), σσ. 355-360.
- «Μέλπω Μερλιέ, 1890-1979», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν*, τ. 2 (1980), σσ. 9-11.
- Τὰ Ἐπτάνησα ἀνάμεσα σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση*, Κέρκυρα 1982.
- «Ἀδαμάντιος Κοραῆς, 1748-1833», *Νέα Ἑστία*, τ. 114 (Χριστούγεννα 1983), σσ. 2-15.
- «Ἡ Ἀθήνα πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος», *Νέα Ἑστία*, τ. 116 (Χριστούγεννα 1984), σσ. 3-12.
- «Τὸ Γένοσ στὸ τέλος τοῦ 18ου καὶ στὶς ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰώνα», *Πρακτικὰ Πανελληνίου Συμποσίου Βενιαμὶν Ὁ Λέσβιος*, Ἀθήνα 1985, σσ. 33-46.
- «Γύρω ἀπὸ μιὰ ἐπιστολὴ τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ», *Δελτίον τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας*, τ. 2 (1986), σσ. 206-216.
- «Lord Byron, 1785-1824», *Νεοελληνικά Γράμματα*, τεῦχος 25-29 (Σεπτέμβριος 1987), σσ. 8-9.